

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา  
ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น  
แนวทางในการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
  - 1.1 ความหมายของบทบาท
  - 1.2 ประเภทของบทบาท
2. การบริหารงานในรูปคณะกรรมการ
  - 2.1 ความหมายของคณะกรรมการ
  - 2.2 รูปแบบการบริหาร โดยคณะกรรมการ
3. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
  - 3.1 ความหมายของนิติบุคคล
  - 3.2 ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
  - 3.3 ขอบเขตการดำเนินการของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
4. กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักการ วิธีการสรรหา  
การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของ  
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546
5. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับคณะกรรมการการ  
ศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5.4 การปฏิบัติงานร่วมกันของคณะกรรมการและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน  
องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.7 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาต่อการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการ  
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.8 แนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานศึกษากับคณะกรรมการ  
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

## 1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

1.1 ความหมายของบทบาท ได้มีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 : 603) ได้ให้นิยามของคำว่า  
บทบาทหมายถึง การกระทำตามที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อ บทบาทของแม่

สุพัตรา สุภาพ (2519 : 29) ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ว่า เป็นการปฏิบัติตามสิทธิและ  
หน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น ตำแหน่งพ่อ บทบาทคือเลี้ยงลูก ตำแหน่งครูบทบาทคือสั่ง  
สอนลูกศิษย์

วินิจ เกตุจำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 35-37) ให้ความหมายว่า บทบาท  
หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในด้านที่เกี่ยวกับคำพูด ลักษณะท่าทางการตอบสนอง อากา  
กริยา เพื่อให้ผู้อื่นทราบว่าตนกำลังทำหน้าที่อะไร มีตำแหน่งหรือฐานะทางสังคมอย่างไร

สมบูรณ์ ศรีธนะกุล (2544 : 26) กล่าวว่า บทบาทหมายถึงการกระทำหรือ  
การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ และการปฏิบัติตามตำแหน่ง ตามสถานภาพของและ  
บุคคลที่เป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไปบทบาทที่มีอยู่จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

สังวร คงภักดี (2545 : 7) ได้สรุปบทบาทว่า หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมที่บุคคล  
อื่นคาดว่าผู้ดำรงตำแหน่งที่ควรกระทำหรือการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ และ  
การปฏิบัติตามตำแหน่ง ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพ  
เปลี่ยนไป บทบาทที่มีอยู่จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

บัญชา อึ้งสกุล (2539 : 61-73) ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ว่า การปฏิบัติงานตามหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้ง มอบหมาย หรือเลือกสรร เมื่อเข้าดำรงตำแหน่ง

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ และการปฏิบัติตามตำแหน่ง ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทที่มีอยู่ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น ตำแหน่งและสถานภาพกับการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งและสถานภาพจึงควบคู่กันเสมอ

## 1.2 ประเภทของบทบาท

ทิตยา สุวรรณชฎ (2517 : 26 ; อ่างใน อุทัยวรรณ มรรคประเสริฐ. 2543 : 18) ได้แบ่งแยกประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดควบคู่มากับตำแหน่ง เป็นบทบาทตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งต่างๆ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ จำเป็นต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งบทบาทนั้นต้องสอดคล้องกับหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้

1.2.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติ และอาจถูกกำหนด จากบุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ได้แก่ ค่านิยม เจตคติ การศึกษาอบรม ประสบการณ์ ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นยึดถือ

สังวร คงภักดี (2547 : 9) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทบาทตามตำแหน่ง และบทบาทตามสถานภาพ ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทที่มีอยู่ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

สรุปได้ว่าบทบาทมี 2 ประเภท คือบทบาทที่ได้มาจากตำแหน่งตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริง ซึ่งอาจถูกกำหนดจากบุคลิกภาพ การศึกษา และพื้นฐานทางวัฒนธรรมประเพณี

## 2. การบริหารงานในรูปคณะกรรมการ

### 2.1 ความหมายของคณะกรรมการ

ปัจจุบันแนวคิดต่อการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการหรือการทำงานเป็นทีม (Team work) หรือกลุ่ม เป็นที่นิยมในองค์กรต่างๆ มากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านการศึกษา ซึ่งนักวิชาการแสดงทรรศนะไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2537 : 331) ให้ความหมายว่า คณะกรรมการเป็นการรวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อพิจารณาปัญหาภายในองค์กร กลุ่มของคณะกรรมการอาจรวมกันขึ้นอย่างไม่เป็นทางการแต่ในการปฏิบัติคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น มีลักษณะเป็นทางการ เพื่อรวมบุคคลจากฝ่ายต่างๆ มาช่วยพิจารณาแก้ปัญหาเฉพาะอย่าง หรือปัญหาทั่วไปในองค์กร

ประพันธ์ สุริหาร (2537 : 74-77) กล่าวว่า การที่คนมาอยู่ร่วมกันนั้นย่อมก่อให้เกิดกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด เพื่อแก้ปัญหา เพื่อดำเนินกิจกรรมการงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงเกิดเป็นกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ซึ่งหมายถึง สภาวะของการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ประการต่อมาคือ ทำให้แต่ละคนเป็นแรงจูงใจให้แก่กันและกัน และมีความเอื้ออาทรต่อกันและกันอีกด้วย ผลรวมของประสบการณ์ของกลุ่ม ๆ หลายคนย่อมก่อให้เกิดพลังของกลุ่มซึ่งมีทิศทาง อัตราความเร็วและปริมาณอยู่ในตนเอง สมาชิกแต่ละคนจะเกิดความรู้สึกในความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกัน ความรู้สึกนี้ถือว่าเป็นที่มาแห่งความพึงพอใจที่จะช่วยให้กลุ่มได้มาซึ่งวิธีการทำงานที่ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มต่อไปนี้

2.1.1 บุคคลแต่ละคนมีความสามารถพิเศษในตนเอง

2.1.2 ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้พัฒนา

2.1.3 บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกลุ่ม และกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อสมาชิก

2.1.4 กลุ่มจะช่วยส่งเสริมสมาชิกแต่ละคนให้มีการพัฒนาทัศนคติทางด้าน

สังคมในแนวทางที่ดี

ประเวศ วะสี (2539 : 13) ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “คณะกรรมการ” หมายถึงกลุ่มบุคคลที่รวมกันเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะร่วมกันทำงานหรือกระทำการบางอย่างที่ได้รับมอบหมาย

สรุปคณะกรรมการหมายถึง บุคคลที่อยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและนำไปสู่จุดหมายปลายทาง มีแรงจูงใจแก่กันและกัน สมาชิกทุกคนจะเกิดความรู้สึกในความสำเร็จ พึงพอใจที่จะช่วยให้กลุ่มได้มาซึ่งวิธีการทำงานที่ดียิ่งขึ้นต่อไป



## 2.2 รูปแบบการบริหารโดยคณะกรรมการ

โดยทั่วไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการที่บุคคลมีส่วนร่วมอยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น จุดมุ่งหมายก็เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละคนที่มีอยู่ร่วมกัน เพราะการรวมกลุ่มกันในองค์กรมีส่วนช่วยให้เป้าหมายการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จมากกว่าการที่จะประสบความสำเร็จโดยลำพังคนเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการณ์โลกปัจจุบันกระแสความเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ประการหนึ่งก็คือ ผลจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนต้องมีปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษา เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคง และสงบสุข การปรับตัวปรับกระบวนการในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และการอยู่ร่วมกันในสังคมสมัยใหม่ จึงมีลักษณะที่เรียกว่ากระบวนการใหม่ในการพัฒนา (New development paradigm) กล่าวคือเป็นกระบวนการความคิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือ “เบญจภาคี” ซึ่งได้แก่ ชุมชน ภาครัฐบาล นักวิชาการ องค์กรเอกชน และองค์กรธุรกิจ ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive leaning though action) ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือปฏิบัติรากฐานของความรัก ความเมตตา ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2540 : 21)

การบริหารงานในลักษณะนี้เรียกว่า การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล หรือการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ เป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลายๆ คนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวางทางไปสู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลดีในการบริหาร และเป็นไปอย่างรอบคอบทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ หากพิจารณาทางด้านการศึกษา จะพบว่า การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนกว่าการบริหารงานอื่นๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพราะการบริหารงานในรูปแบบนี้จะจัดโครงสร้างการบริหารให้องค์คณะบุคคล หรือคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัย ตัดสินใจ และกำหนดนโยบายในส่วนที่มีความสำคัญและอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นละเอียดถี่ถ้วน โอกาสผิดพลาดน้อยเกิดผลดีอย่างยั่งยืนต่อการบริหารงาน

## 2.3 ความสำคัญของการบริหารในรูปคณะกรรมการ

ความสำคัญและจุดเด่นของการบริหาร โดยองค์คณะบุคคลเนื่องจากการบริหารงานโดยองค์คณะหรือคณะกรรมการมีรูปแบบของการบริหาร โดยอาศัยความคิด ความร่วมมือร่วมแรง และร่วมใจ ระหว่างบุคคลหลายๆ คน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหารงานรูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพกว่ารูปแบบอื่น ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันว่าจะเป็นองค์การธุรกิจหรือองค์การรัฐวิสาหกิจ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย องค์การขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย การสื่อสาร

แห่งประเทศไทยหรือแม้กระทั่งสถาบันทางราชการระดับท้องถิ่น เช่น โรงเรียน หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ของรัฐได้ให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2531 : 67) กล่าวถึงการบริหารโดยองค์คณะบุคคลว่าการบริหารโดยองค์คณะบุคคลหรือการบริหารโดยคณะกรรมการ หรือการบริหารเชิงประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถึงแม้จะต้องเสียเวลาออกไปบ้าง แต่ก็เป็นที่ยอมรับทุกคนและทุกฝ่าย ย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานมากกว่า

ธงชัย สันติวงษ์ (2533 : 42) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า การบริหารการศึกษานั้น ไม่มีรูปแบบใดดีไปกว่ารูปแบบกรรมการ การบริหารแบบกรรมการอาจจะไม่สะดวก ไม่คล่องตัว ไม่เด็ดขาด แต่ในสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาการศึกษา ได้มาถึงจุดแล้ว ก็คงไม่มีรูปแบบไหนเหมาะไปกว่าการบริหารในรูปแบบกรรมการ เพราะเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก ต้องยอมรับว่าการศึกษานั้น เป็นเรื่องที่ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เป็นการก้าวออกมารับผิดชอบร่วมกัน ถ้าเราพิจารณาไปถึงอนาคต จะเห็นว่า ภาระในด้านการศึกษานั้น เป็นเรื่องใหญ่มาก แม้แต่รัฐเองก็แบกภาระไม่ไหว ทั้งที่รัฐได้ทุ่มเทมากแล้วก็ยังไม่พอเมื่อเป็นเช่นนี้ ท้องถิ่นจะหลีกเลี่ยงไม่รู้ไม่ได้ การบริหารการศึกษาทุกระดับนั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องรับรู้เข้ามามีส่วนหนึ่งในการรับรู้บ้าง รัฐรับภาระทั้งหมดไม่ได้เพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมที่แผ่ขยายกว้างออกไปทุกท้องถิ่น และตัวจักรกลที่สำคัญของการศึกษาก็คือโรงเรียน และโรงเรียนก็มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง จะให้ส่วนกลางควบคุมประสิทธิภาพไม่ได้ ท้องถิ่นจึงต้องมีบทบาทในเรื่องนี้

ประการที่สอง การศึกษาเป็นการลงทุนอย่างมหาศาล เมื่อลงทุนไปแล้ว ควรจะจัดอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าในการควบคุมหรือการบริหาร โดยต้องอาศัยส่วนร่วมหลายฝ่ายเข้ามาไม่มีทางอื่น ได้ดีไปกว่านี้แล้ว

### 3. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

#### 3.1 ความหมายของนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิหน้าที่และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อกำเนิดสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2546 : 1)

3.1.1 นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาด้วยกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งและเพื่อให้ดำเนินกิจการนั้น ๆ ได้นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องมีทรัพย์สินและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว หรือในกรณีที่เป็นการรวมทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุนเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง เช่น เพื่อการศึกษา ศาสนาหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อื่นใด โดยมีได้มุ่งหาประโยชน์และเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้วย่อมเป็นนิติบุคคล เช่น สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นนิติบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของเอกชนและไม่มีการใช้อำนาจมหาชน

3.1.2 นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือ มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ

นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน จึงดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะและมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง ทบวง กรม องค์การมหาชนของรัฐ เทศบาล วิทยาลัย เป็นต้น

### 3.2 ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณการบริการงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2546 : 1-2)

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ ในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระและมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยให้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้

“มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่งให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นนิติบุคคลโดยมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ซึ่งการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้จะไม่เหมือนกับการเป็นนิติบุคคลประเภทอื่นๆ เช่น กระทรวง ทบวง กรม หรือมหาวิทยาลัยของรัฐ กล่าวในภาพกว้างจะแตกต่างจากนิติบุคคลทั่วไปๆ ที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานของนิติบุคคลเป็นไปตามรูปแบบ หลักหรือวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ส่วนโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลยังจะต้องปฏิบัติตามนโยบายหรือการดำเนินการต่าง ๆ ในกรอบที่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ปฏิบัติ ซึ่งคล้ายกับนิติบุคคลของจังหวัด

แต่การเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนก็นำมาซึ่งสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับกับนิติบุคคลอื่นหรือบุคคลธรรมดา ตามนัยมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง” เช่น สามารถทำนิติกรรมสัญญาด้วยตนเอง หรือการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ ที่มีผู้อุทิศหรือบริจาคให้หรือมีอำนาจปกครอง ดูแลบำรุง รักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้หรือบริจาคให้ รวมทั้งการดำเนินคดีในศาลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรม (ศาลแพ่ง ศาลอาญา) ศาลปกครอง ศาลชำนาญพิเศษต่างๆ เช่น ศาลแรงงาน เป็นต้น



สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขั้นพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นกรอบขอบเขตในการปฏิบัติหน้าที่และวางหลักเกณฑ์ในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคลเหล่านั้น

### 3.3 ขอบเขตการดำเนินการของสถานศึกษา (โรงเรียน) ที่เป็นนิติบุคคล

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น การเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนไม่ได้มีความหมายว่าเมื่อโรงเรียนเป็นนิติบุคคลแล้วจะมีความอิสระในการบริหารงานหรือมีอำนาจหน้าที่ของตนเองอย่างไม่มีขอบเขต และเนื่องจากตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ไม่มีหมวดใดที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตหรืออำนาจการดำเนินการของโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลไว้ จึงมีปัญหาว่าขอบเขตที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติได้แก่เรื่องใดบ้าง

โดยที่ทราบแล้วว่าเมื่อพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ หน่วยงานระดับภูมิภาคจะมีการบูรรวมกัน และมีการโอนสถานศึกษาทั้งที่อยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต่างๆ จึงโอนมาอยู่ในสายบังคับบัญชาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้บังคับบัญชา ฉะนั้น หน้าที่ในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดจะมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ปฏิบัติซึ่งอาจเป็นกรณีสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง หรือจากราชการส่วนกลางหรืออาจเป็นกรณีที่มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารการจัดการ หรือมีกฎหมายเฉพาะ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาก็ได้ เช่น อำนาจของสถานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อน หรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2542 หรือการมอบอำนาจให้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา เป็นต้น ดังนั้น ขอบเขตภารกิจของสถานศึกษาจึงไม่ได้เกิดขึ้น

โดยผลการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา แต่ได้เกิดจากการมอบหมายหรือมอบอำนาจหรือที่กฎหมายกำหนดดังที่กล่าวนี้

สำหรับขอบข่ายภารกิจที่สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามีรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2546 : 3-5)

### 3.3.1 ด้านวิชาการ ได้แก่ เรื่อง

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
- 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 5) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 8) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติการ

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

- 9) การนิเทศการศึกษา
- 10) การแนะแนวการศึกษา
- 11) การส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
- 12) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นๆ

### 3.3.2 ด้านงบประมาณ ได้แก่ เรื่อง

- 1) การจัดตั้งงบประมาณ
- 2) การจัดสรรงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
- 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 5) การบริหารการเงิน
- 6) การบริหารบัญชี
- 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

### 3.3.3 ด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ เรื่อง

- 1) การวางแผนอัตรากำลัง
- 2) การกำหนดตำแหน่งและวิถุฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

- 2) การเกลี้ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 4) การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 5) การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางวิชาชีพ
- 6) เงินเดือนและค่าตอบแทน
- 7) การเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 8) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 9) การลาศึกษาต่อ
- 10) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 11) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 12) มาตรฐานวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 13) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (รวมทั้งเรื่องการสั่งพักราชการและให้ออกจากราชการไว้ก่อน)
- 14) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 15) การอุทธรณ์ การร้องทุกข์
- 16) การออกจากราชการ
- 17) การขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
- 18) งานทะเบียนประวัติวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 19) งานยกเว้นคุณสมบัติ

#### 3.3.4 งานด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ เรื่อง

- 1) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) การพัฒนาระบบและสารสนเทศ
- 3) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4) การวางแผนการศึกษา
- 5) งานวิจัยและพัฒนาเพื่อแผนการศึกษา
- 6) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 7) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 8) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 9) การดำเนินงานด้านธุรการ
- 10) การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร

- 11) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
  - 12) การจัดทำสำเนาโน้ตผู้เรียน
  - 13) การรับนักเรียน
  - 14) การจัดตั้ง ยุบ รวม เลิก สถานศึกษา
  - 15) การระดมทรัพยากรสถานศึกษา
  - 16) การส่งเสริมกิจการนักเรียน
  - 17) การประชาสัมพันธ์งานสถานศึกษา
  - 18) การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
  - 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษา
  - 20) งานติดต่อ ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
  - 21) การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน
  - 22) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ ประมวลบุคลากรและบริหารทั่วไป
  - 23) การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและ อัจฉริยะ
  - 24) ความส่งเสริมสนับสนุนและประสานการศึกษาหาบุคลากร ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันลำดับอื่นที่จัดการศึกษา
  - 25) งานที่ไม่ระบุไว้ในงานอื่น
- อนึ่ง แม้ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลจะต้องอาศัยการมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือจากส่วนกลางอื่น แต่มีหลายเรื่องที่โรงเรียนจะสามารถดำเนินการได้เลย เช่น การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดข้อมูลให้เป็นระบบซึ่งได้แก่ ข้อมูลด้านทรัพย์สิน ด้านบุคลากร หรือด้านอื่นๆ ไป เป็นต้น



#### 4. กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 40 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กับมาตรา 8 และมาตรา 38 วรรคสองและวรรคสามแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง ไว้ดังต่อไปนี้

##### ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ ปกครอง หรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน และ ให้ความหมายรวมถึงบุคคลที่นักเรียนอยู่ด้วยเป็นประจำ หรือที่นักเรียนอยู่รับใช้การงาน

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ

“สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานการศึกษา ที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับงบประมาณจากรัฐแต่ละแห่ง ยกเว้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและศูนย์การเรียนรู้

“สถานศึกษาขนาดเล็ก” หมายความว่า สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน สามร้อยคน

“สถานศึกษาขนาดใหญ่” หมายความว่า สถานศึกษาที่มีนักเรียนเกินกว่า สามร้อยคนขึ้นไป

“องค์กรชุมชน” หมายความว่า ชุมชนหรือองค์กรที่มีประชาชนรวมตัวกัน ไม่น้อยกว่าสิบห้าคน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยรวมอย่าง ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีผลงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษารับรองและมีที่ตั้งแน่นอนอยู่ในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของ นักเรียนในสถานศึกษา หรือ ท้องที่ตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาดังอยู่

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย ซึ่งสถานศึกษาดังอยู่

“ศิษย์เก่า” หมายความว่า ผู้ที่สถานศึกษารับรองว่าสำเร็จการศึกษาจากหรือเคยศึกษาในสถานศึกษานั้น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละแห่ง

“ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษาตั้งอยู่

ข้อ 2 ในสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนเก้าคน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน
- (3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน
- (4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน
- (5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนหนึ่งคน
- (6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน
- (7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กและจำนวนสองรูปหรือสองคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

(8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กและจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

(9) ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 3 ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 2 (2)(3)(4)(5)(6)(7) และ

(8) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(5) ไม่เป็นคู่สัญญากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้น

ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามตาม (5) ต้องออกจากการเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามหรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบกิจการหรือการใด ๆ อันมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวแล้วต่อผู้อำนวยการภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันได้รับแต่งตั้ง หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ

ข้อ 4 นอกจากคุณสมบัติตามข้อ 3 แล้ว

(1) กรรมการตามข้อ 2 (2) ต้องเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(2) กรรมการตามข้อ 2 (3) ต้องเป็นครู

(3) กรรมการตามข้อ 2 (4) ต้องไม่เคยเป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษา

(4) กรรมการตามข้อ 2 (6) ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(5) กรรมการตามข้อ 2 (8) ต้องไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกินกว่าสามแห่งขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษาที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

ข้อ 5 ให้ผู้อำนวยการดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 2 (2) (3) และ (6) ให้บุคคลแต่ละประเภทเสนอชื่อผู้เห็นสมควรเป็นกรรมการซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 3 และข้อ 4 จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือประเภทละหนึ่งคน ทั้งนี้ โดยให้แต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

(2) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 2 (4) ให้องค์กรชุมชนเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 3 และข้อ 4 จากนั้นให้ผู้ให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือจำนวนหนึ่งคน

ในกรณีไม่มีองค์กรชุมชนในท้องถิ่นตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิตำเนาของนักเรียนในสถานศึกษาหรือตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่หรือมีแต่ไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือกเป็นกรรมการ ให้ผู้อำนวยการสรรหาผู้แทนองค์กรชุมชนในท้องถิ่นตำบลหรือแขวงใกล้เคียงหรือในท้องถิ่นตำบลหรือแขวงของเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงเป็นกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนในสถานศึกษานั้น

(3) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 2(5) ให้ดำเนินการโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(4) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 2 (8) ให้ดำเนินการโดยการพิจารณาร่วมกันของผู้ที่ได้รับการสรรหา และได้รับเลือกให้เป็นกรรมการตามข้อ 2 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และกรรมการตามข้อ 2 (9) ให้ได้จำนวนสองคน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนเจ็ดคน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

(5) การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการ ให้ผู้ใดรับเลือกให้เป็นกรรมการตามข้อ 2 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) และกรรมการตามข้อ 2 (8) ร่วมกันเลือกประธานกรรมการ จากผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ให้ผู้อำนวยการเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกตาม (1) ถึง (5) ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการและกรรมการ

ข้อ 6 หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา และการเลือกกรรมการนอกจากที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ให้เป็นไปตามประกาศของสถานศึกษา

ข้อ 7 ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 2 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) วาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 2 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก



(3) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ ทำให้เสื่อมเสียต่อสถานศึกษาหรือหย่อนความสามารถ

(4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 3 หรือข้อ 4

(5) พ้นจากการเป็นพระภิกษุ เฉพาะกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนที่เป็นพระภิกษุ สงฆ์

ข้อ 8 ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการตามข้อ 2 (2)(3)(4) (5)(6) (7) หรือ (8) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระให้ดำเนินการสรรหา เลือก และแต่งตั้งประธาน กรรมการหรือกรรมการแทนภายในเก้าสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการก็ได้

ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่งจะพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาการใหม่ภายในเก้าสิบวันก่อนวันครบวาระ และให้ผู้ซึ่งพ้นจาก ตำแหน่งตั้งใหม่เข้ามารับหน้าที่

ข้อ 9 สถานศึกษาที่มีสภาพและลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างจากสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานโดยทั่วไป ซึ่งไม่สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาได้ครบองค์ประกอบ ตามกฎกระทรวงนี้ การกำหนดองค์ประกอบอำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีสรรหา และจำนวน กรรมการ ในแต่ละลักษณะและประเภทของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการ การศึกษาชั้นพื้นฐาน

ให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการเขต พื้นที่การศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการประกาศให้สถานศึกษาใดเป็นสถานศึกษา ที่มีสภาพและลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยทั่วไป

ข้อ 10 ในวาระเริ่มแรกให้อำนาจการดำเนินการสรรหาและเลือกประธาน กรรมการและกรรมการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

ข้อ 11 ในวาระเริ่มแรกกรรมการตามข้อ 2 (3) ยังไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพจนกว่าครูสภาจะกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและ บุคลากรทางการศึกษา

ข้อ 12 ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจตีความและวินิจฉัย ปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติการ หรือการดำเนินการสรรหาการเลือกประธานกรรมการและ กรรมการของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้

## 5. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา ทั้งนี้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกันควรมีรูปแบบ วิธีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 9-29 )

### 5.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ดังนี้

5.1.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

5.1.2 จัดตั้งงบประมาณ และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

5.1.3 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

5.1.4 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.1.5 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

5.1.6 กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการและประเมินการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัยกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

5.1.7 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

5.1.8 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

## 5.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารบุคคลที่จะเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

5.2.1 กำกับการดำเนินงานกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่งและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

5.2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

5.2.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

5.2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

## 5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

5.3.1 อำนาจหน้าที่ในการกำกับ หมายถึง การกำกับให้สถานศึกษาดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจหน้าที่การกำกับการดำเนินงานของสถานศึกษา หลายคนเปรียบเทียบว่าทำหน้าที่คล้ายกรรมการกำกับเส้นในกีฬาฟุตบอล คือ กรรมการกำกับเส้นไม่ใช่ผู้ตัดสิน และไม่ใช่นักกีฬาฟุตบอลในสนาม ไม่มีสิทธิเป่านกหวีด ไม่มีสิทธิเตะ ฟุตบอล ในขณะที่มีการแข่งขัน เพราะคนมีสิทธิเป่านกหวีดคือกรรมการตัดสิน คนมีสิทธิเตะฟุตบอลคือนักกีฬาของทั้งสองทีม ส่วนกรรมการกำกับเส้นมีสิทธิ และหน้าที่ในการยกธงเมื่อผู้เล่น

ไม่ปฏิบัติตามกติกา เมื่อกรรมการกำกับเส้นยกรง กรรมการตัดสินก็จะเป่านกหวีดยุติการแข่งขันชั่วคราวก่อนเริ่มเล่นใหม่ ซึ่งโดยบทบาทนี้คณะกรรมการสถานศึกษาต้องคอยกำกับสถานศึกษา โดยการติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการ ให้เป็นไปตามกติกากติกา ได้แก่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและของสถานศึกษาเอง หากสถานศึกษาดำเนินการไม่สอดคล้อง หรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายดังกล่าวคณะกรรมการสถานศึกษาต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการ หากสถานศึกษายังไม่ดำเนินการคณะกรรมการต้องเสนอความเห็นไปยังกรรมการตัดสิน ซึ่งได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาสั่งการหรือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

5.3.2 อำนาจในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น

5.3.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

5.3.4 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากบทบาทอำนาจเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวอาจเปรียบเทียบกับบทบาทหน้าที่ดังตารางต่อไปนี้



บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p><b>1. ด้านวิชาการ</b></p> <p>1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 จัดการการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ</p> <p><b>2. ด้านงบประมาณ</b></p> <p>2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p><b>1. ด้านวิชาการ</b></p> <p>1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p> <p><b>2. ด้านงบประมาณ</b></p> <p>2.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา</p> <p>2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล</p> <p>ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น</p> <p>4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตามและประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา</p>	<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล</p> <p>ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น</p> <p>4.2 รับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นและรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษา ธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p>

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4.3 ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษารวมทั้ง ปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษารวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและ สร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ กำหนด	4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ใน ชุมชนและท้องถิ่น
4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและตาม ที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าการดำเนินงานของ  
สถานศึกษาไม่สอดคล้องหรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ นโยบาย  
ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอความเห็นดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
รับทราบเพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ฯลฯ ต่อไป

## 5.4 การปฏิบัติงานร่วมกันของคณะกรรมการและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

### 5.4.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามกฎกระทรวงที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 กำหนดให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุ และ หรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและ เลขานุการ และนอกจากนั้น ยังได้กำหนดจำนวนคุณสมบัติ วิธีการสรรหา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการด้วย

### 5.4.2 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับ สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่างๆ บุคคลที่ได้รับการเลือกเข้าร่วม เป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

- 1) ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นสะท้อนปัญหาความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน
- 2) ผู้แทนครู เป็นที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการเสนอ ข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาและความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้
- 3) ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการในการ พัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้
- 4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและ ความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษา อย่างยิ่งในเรื่องการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการจัดการศึกษาและ เชื่อมโยงแผนพัฒนา การศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 5) ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพของความรัก



ความศรัทธา ความภาคภูมิใจต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

6) ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

7) ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุกๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

8) ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการ ผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิดเปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึก การประชุม รายงานผลการประชุม และสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลในการบริการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาหลากหลายและเข้าใจการศึกษา มีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศแรงกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการซึ่งจะส่งผลให้ชุมชน สังคม เข้มแข็ง และประเทศชาติก้าวหน้า

### 5.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากอดีตถึงปัจจุบัน

สภาพการเป็นองค์คณะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์กรคณะบุคคลในระดับสถานศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.5.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไร

5.5.2 บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษามากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ

5.5.3 วิธีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการยังขาดทักษะ และประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ

5.5.4 สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการฯ เป็นเพียงผู้สนับสนุน ด้านทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนิน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น

5.5.5 กรรมการสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามการร้องขอจากสถานศึกษา

5.5.6 กรรมการสถานศึกษาแต่ละคนมีภาระงานมาก การประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อมเพียง

5.5.7 ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขาดคุณภาพ จึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารจัดการการนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการตัดสินใจการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานการศึกษา ส่วนใหญ่จึงอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกและประสบการณ์เดิม

5.5.8 ในอดีตสถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการบริหาร ปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีความคล่องตัวสูง สามารถบริหารกิจการได้ด้วยตนเอง แต่กรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความชัดเจนในบทบาทที่จะต้องมีการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด

## 5.6 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในความคาดหวังของการปฏิรูปการศึกษา

การกำกับ สนับสนุนและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาเป็นบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด เป็นภารกิจหลักของการทำงานร่วมกับสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมกัน ดังนั้นความคาดหวังที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

5.6.1 มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงานร่วมกับสถานศึกษา และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5.6.2 มีความกระตือรือร้น เต็มใจ อุทิศ พุ่มเทและเสียสละเวลาที่มีจะเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

5.6.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่เคารพสิทธิพื้นฐานซึ่งกันและกัน

5.6.4 ยอมรับความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

## 5.7 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาต่อการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายมาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้นสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีรูปแบบ วิธีการทำงานที่สานสอดคล้องกันโดยมีจุดหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษา ให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยในส่วนของสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะเข้ามาร่วมสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในกิจกรรมของสถานศึกษา ดังนี้

5.7.1 ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเป็นเรื่องใหม่ กรรมการสถานศึกษาบางท่านอาจไม่เข้าใจบทบาทตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของตน และของสถานศึกษาในระยะเริ่มแรกเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องจัดประชุมทำความเข้าใจในบทบาทแต่ละฝ่ายร่วมกัน

5.7.2 สร้างความตระหนักต่อบุคลากรและชุมชน ถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาองค์คณะบุคคลและสถานศึกษาสู่คุณภาพที่คาดหวัง

5.7.3 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยทบทวนสาระของแผนพัฒนามาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อปรับให้เกิดเป็นแผนร่วมของสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา

5.7.4 จัดทำรายละเอียดงบประมาณและรับผิดชอบการจ่ายงบประมาณของสถานศึกษา โดยเสนอขอรับคำแนะนำจากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อการปรับขยายทิศทางและรูปแบบวิธีการระดม และใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

5.7.5 จัดทำรายละเอียด แผนงาน โครงการ และประมาณการค่าใช้จ่าย ที่จะระดมทุนจากผู้ปกครอง เพื่อขอรับความเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสถานศึกษา

5.7.6 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสม

5.7.7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมทางวิชาการที่เหมาะสม และเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ ควรรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจ

5.7.8 ออกระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

5.7.9 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

5.7.10 จัดและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร เพื่อให้เป็นพื้นฐานการตัดสินใจหรือพัฒนาการศึกษาร่วมกันและจัดซึ่งการใช้ความคิดเห็นบนความรู้สึกละเอียดและประสบการณ์

5.7.11 พัฒนา ปรับปรุง ระบบสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เหมาะสม เพื่อให้คณะกรรมการและบุคลากรได้มีโอกาสสื่อความหมายทั้งทางตรง และทางอ้อมจนสามารถทำความเข้าใจในข้อมูลเหตุผลต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนากิจการสถานศึกษาาร่วมกันได้

5.7.12 แต่งตั้ง มอบหมายให้มีคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อสนองตอบต่อการพัฒนางานคณะกรรมการสถานศึกษา และการนำมติที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา มาขยายผลสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ

5.7.13 รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาตามความเหมาะสม

5.7.14 เสนอแผนการประชุมคณะกรรมการให้มีความต่อเนื่อง จัดระเบียบวาระการประชุม นำเสนอประธานกรรมการสถานศึกษา และดำเนินการสนับสนุนการประชุม ตั้งแต่การเตรียมการก่อนประชุม ระหว่างประชุม สรุปรายงานการประชุม และแจ้งรายงานการประชุมอย่างเป็นระบบ



## 5.8 แนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

### 5.8.1 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมี การทำความเข้าใจตั้งแต่เริ่มแรกของการทำงานร่วมกันทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา คือ “ผู้เชื่อมโยง” ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในฐานะกรรมการและเลขานุการ กับสถานศึกษาในฐานะผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหาร จึงเป็นผู้ประสานการดำเนินงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อคิด ความเห็น และมติของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือกำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ หากมีข้อเสนอแนะใดๆ ควรนำเสนอในที่ประชุมคณะ กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน แล้วสรุปผลเป็นมติที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อได้มติแล้วประธานก็จะมอบ ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การพิจารณาดำเนินการของสถานศึกษา

สำหรับบทบาทในการ “กำกับ” ควรเป็นการติดตามการปฏิบัติงานตามที่ สถานศึกษาได้ทำแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมาย และแนวนโยบายของหน่วย เหนือหรือตามมติที่กำหนดร่วมกัน โดยไม่ควรกำกับการทำงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ คือไม่แสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาเสียเอง

ในการรับทราบผลการดำเนินการ ควรดูเป็นภาพรวมของสถานศึกษาว่าผล การดำเนินงาน ทั้งระหว่างดำเนินการ สิ้นปีงบประมาณและสิ้นปีการศึกษาเพื่อนำไปสู่การ พิจารณา ปรับปรุง พัฒนากิจการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ยิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้อง “ไม่สั่งการ” ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไปยัง บุคคลอื่น ได้แก่ ครู หรือบุคลากรในสถานศึกษา เพราะอำนาจการสั่งการเป็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ที่จะรับผิดชอบการนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและมติของคณะกรรมการสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ

จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมี ส่วนร่วมกับสถานศึกษาในกระบวนการ และขั้นตอนต่างๆ ในกิจการของสถานศึกษา โดยร่วมรับ รู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกับคณะ

กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า องค์กรชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

### 5.8.2 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจการ และผลงานของสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมีหน้าที่กำกับดูแล สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาแล้วควรจะมีบทบาทหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจการ และผลงานของสถานศึกษาด้วยเนื่องจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เป็นมิติหนึ่งในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับชุมชน ได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่และผลงานการดำเนินงานของสถานศึกษา สภาพที่ จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนความต้องการของสถานศึกษาในการระดมทรัพยากร เพื่อปรับปรุง และพัฒนากิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นเพียงพอ ทันต่อความ ก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

สาระที่ควรประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

1) การเผยแพร่สถานภาพของสถานศึกษา จะช่วยให้ชุมชนรู้ถึงศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อจำกัดบางประการของสถานศึกษา จึงเป็นการสานสร้างความเข้าใจ ระหว่างสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และความต้องการของชุมชนในบางสิ่ง ที่สถานศึกษาไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างทันทั่วทั้ง เนื่องจาก อาจจำกัดด้วยงบประมาณ ดังนั้นหากชุมชนต้องการให้สถานศึกษาดำเนินกิจการที่ชุมชนเห็นว่ามี ความจำเป็น เร่งด่วน จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะและคุณภาพนักเรียนโดยเร็ว ชุมชนจะได้ มีส่วนร่วมคิด หาทางออก และร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามที่ชุมชนคาดหวัง โดยไม่รอคอยนโยบายและงบประมาณของรัฐบาล

2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นการสะท้อนให้ชุมชน เห็นทิศทางการดำเนินกิจการของสถานศึกษาในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตทำให้ชุมชนทราบ และคาดการณ์ได้ว่าผลผลิตที่เป็นบุตรหลานของตนในชุมชนเป็นอย่างไร เทียบเท่า เท่าทันหรือ ก้าวล้ำนำทันโลกหรือไม่ เพื่อจะสามารถประเมินสถานการณ์สะท้อนความคิดเห็นให้กับ สถานศึกษาได้อย่างถูกต้องทิศทาง ทันสถานการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

3) การเผยแพร่แผนงาน โครงการ กิจกรรมสำคัญของสถานศึกษา จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

3.1) ทำให้ชุมชนทราบกิจการและความเคลื่อนไหวของสถานศึกษา ช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับการดำเนินงานของสถานศึกษา และสะท้อนความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างตรงประเด็น โดยผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา

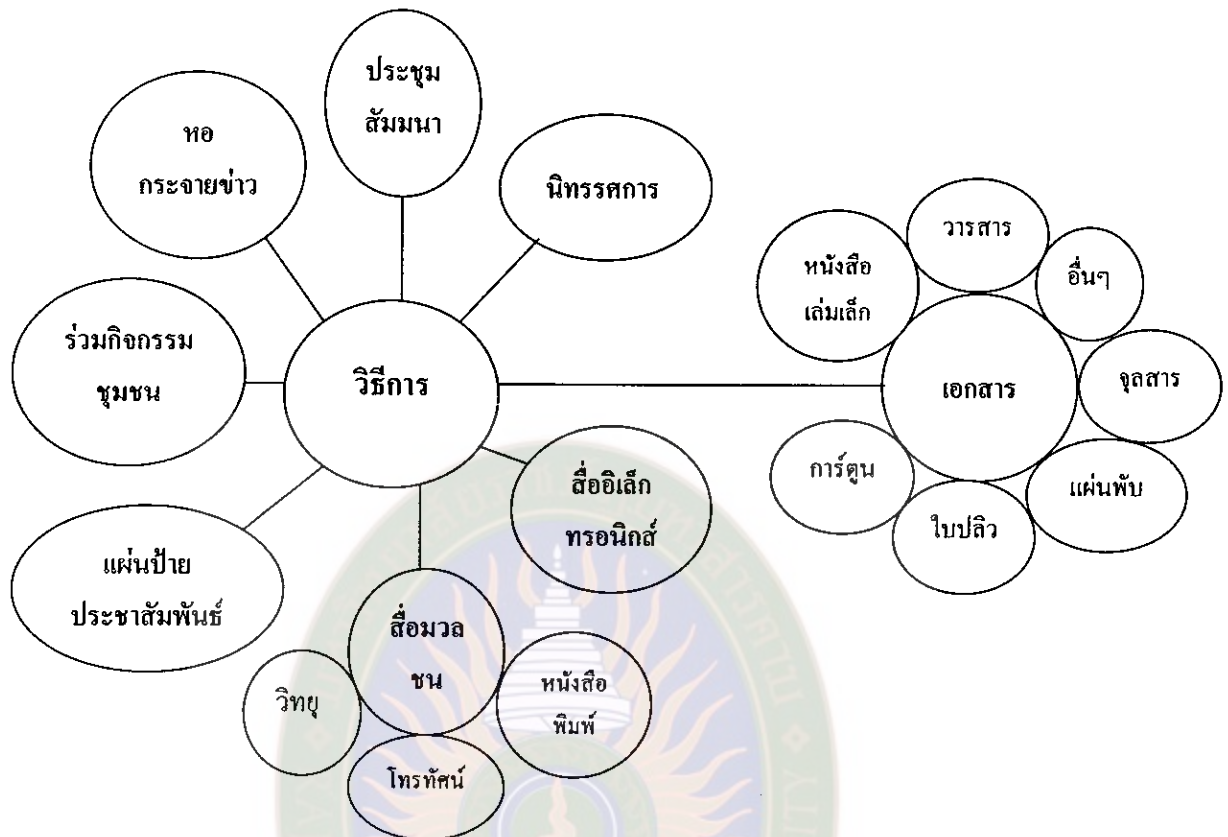
3.2) เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาได้ตามกำหนดการล่วงหน้า

3.3) เสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างชุมชนและสถานศึกษา

3.4) ได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาที่เกิดจากกระบวนการคิดและการตัดสินใจของชุมชนเอง

4) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา จะทำให้ประชาชนชุมชนท้องถิ่น รับทราบผลการดำเนินงานและความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ ของสถานศึกษาร่วมภาคภูมิใจต่อผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานและประชาชนในท้องถิ่นที่ทุกคนได้มีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนได้รับทราบถึงข้อจำกัดและสิ่งที่ควรมีการปรับปรุง พัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องตระหนักในบทบาทของการมีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาที่ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของให้บรรลุผลในการพัฒนาคุณภาพศึกษาต่อไป

5) ข้อมูลอื่นๆ ที่สถานศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความรัก ตระหนัก ร่วมรับผิดชอบ ห่วงเห่น และห่วงใยในสถานศึกษาของชุมชน สำหรับวิธีการประชาสัมพันธ์นั้นประกอบด้วย การประชุม สัมมนา หอกระจายข่าว ร่วมกิจกรรมชุมชน แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสาร ดังเช่น วารสาร หนังสือเล่มเล็ก การ์ตูน ใบปลิว แผ่นพับ จุลสาร และอื่น ๆ ดังแผนภูมิ



แผนภูมิที่ 1 วิธีการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่กิจการและผลงานของสถานศึกษา  
(ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษา : 2547)

ข้อควรระวังในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อมูลต้องมีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้  
ข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน และเปิดโอกาสให้ข้อมูลย้อนกลับ

นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่  
ของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาด้วย เนื่องจากการ  
บอกให้สาธารณชนทราบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาคือใคร มาจากไหน มีหน้าที่ทำอะไร  
มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและชุมชนอย่างไร และได้ร่วมกันเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพของ  
สถานศึกษาอย่างไรจะทำให้ชุมชน สาธารณชนได้เข้าใจ ตระหนักในบทบาทของการเข้ามา  
มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อคณะกรรมการ  
สถานศึกษาแต่ละคนที่จะร่วมกันประสานร่วมมือกันกับชุมชนในฐานะเป็นผู้แทนจากกลุ่มต่างๆ  
ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริงสมตามเจตนารมณ์ของการเสริมสร้าง  
ความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ



ประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมาย และความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมกันจัดทำขึ้นทุกประการ

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 6.1 งานวิจัยในประเทศ

นริวรรณ พรหมขุม (2538 : 119) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับกรรมการศึกษามีลักษณะดังนี้

1. โรงเรียนมีการคัดเลือกกรรมการศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นการให้ประชาชนออกความเห็นและรองลงมา คือ บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งคุณสมบัติของกรรมการศึกษาที่ผู้ออกความเห็นของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ การเสียสละและให้ความร่วมมือ
2. กรรมการศึกษา ไม่มีลักษณะเป็นตัวแทนของคนในชุมชนทั้งด้านเพศ อายุและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และมีความพร้อมในการเป็นกรรมการศึกษาในระดับปานกลาง
3. กรรมการศึกษาได้รับกิจกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานน้อยกิจกรรมได้รับการเร้าใจให้คิดและอภิปรายเวลาประชุม และได้แสดงความคิดเห็นเวลาประชุมเพียงปานกลางแต่ได้รับแรงจูงใจในการทำงานค่อนข้างยาก
4. การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคณะกรรมการศึกษามีความสอดคล้องกันในงานส่วนใหญ่ของโรงเรียน ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมจริงของกรรมการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนคณะกรรมการศึกษา ก็สอดคล้องกันในงานส่วนใหญ่ของโรงเรียนทำให้สามารถจัดกลุ่มงานต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความคาดหวังและความเห็นต่อการมีส่วนร่วมจริงของกรรมการศึกษา

5. การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษา ตามความคาดหวังและความเป็นจริง ในความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการที่ผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษา ในด้านนโยบายมากกว่าที่เห็นว่ากรรมการศึกษามีส่วนร่วมจริงในงานเกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียน ในขณะที่กรรมการศึกษาคาดหวังการมีส่วนร่วมของตนมากกว่าตนมีส่วนร่วมจริงในงานส่วนใหญ่ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนโยบาย

6. ปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับงานและบทบาทของคน ไม่มีเวลามีส่วนร่วมและมีแต่ถูกขอบริจาคทรัพย์สินของส่วนปัญหาของกรรมการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง คือ ผู้บริหาร โรงเรียนไม่ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมและขาดความร่วมมือจากประชาชน

คณะกรรมการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา คือ ถิ่นกำเนิด เวลาที่อยู่ในชุมชน การมีบุตรหลานอยู่ในโรงเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคือ ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ ชี้อาศัย และเป็นคนในท้องถิ่น ภูมิความรู้ มีความประพฤติ มีความรู้ความสามารถ เอาใจใส่ต่อเด็กมีความเสียสละ และการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่อคณะกรรมการศึกษาต่อการให้เกียรติให้โอกาสในการมีส่วนร่วม ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน คือ การมีชื่อเสียงและการบริหารการเงินมีความโปร่งใส ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ คณะกรรมการบางคนไม่มีเวลาว่างและไม่มีถิ่นกำหนดในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ปัญหาที่เกี่ยวกับโรงเรียนคือ ผู้บริหาร ขาดความเป็นผู้นำและไม่มีความสัมพันธ์

ศิริวัตร บุญประสพ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนชุมชนบ้านสวาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนให้ความรู้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทาง แสวงหา และให้การสนับสนุนด้านการเงินวัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ปัญหาสำคัญที่พบคือ คณะกรรมการโรงเรียนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจากมีภาระหน้าที่ประจำและประกอบอาชีพส่วนตัวโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาโดยมอบหน้าที่ให้ครูอาจารย์เป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการโรงเรียนและปฏิบัติงานในกิจกรรมที่คณะกรรมการโรงเรียนกำหนด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

อรุณ บุญเจือ (2541 : 104-105) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาปี พ.ศ. 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

1. คณะกรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาปี พ.ศ. 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่รวมทุกสถานภาพ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง 5 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ คือ

ด้านที่ 1 การกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านที่ 6 การแต่งตั้งที่ปรึกษาและอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมายและเมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่ากลุ่มผู้บริหารและครูกลุ่มผู้ปกครองรองและศิษย์เก่าและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและอื่น ๆ มีความเห็นสอดคล้องกับภาพรวมทั้ง โดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวแปรสถานภาพพบว่า คณะกรรมการโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูใน โรงเรียน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิและอื่นๆ มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุไร ศรีทุมมา (2542 : 73-75) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้วยพบว่ากรรมการจากข้าราชการครูในโรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นและชุมชน กรรมการจากประชาชนและข้าราชการอื่น มีปัญหาการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 3 ด้าน คือ ด้านการรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ด้านการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นและชุมชน และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการต่าง ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามตัวแปรสถานภาพพบว่าคณะกรรมการโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ ข้าราชการครูในโรงเรียน ประชาชนและข้าราชการอื่นและผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการต่าง ๆ มีปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยกรรมการจากประชาชนและข้าราชการอื่น มีปัญหาการปฏิบัติงานมากกว่ากรรมการจากผู้บริหารโรงเรียน ส่วนนอกนั้นมีปัญหาการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

สุรพล อีทรประเสริฐ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงต่ำเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การประสานงาน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน การรับทราบความก้าวหน้าของโรงเรียน ข้อปฏิบัติสูงสุดคือ ประชุมคณะกรรมการ โรงเรียนทุกภาคเรียน การสนับสนุนแผนงาน/โครงการ ของโรงเรียน

บุญมี เซาะระกำ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา มีระดับการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของกรรมการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและ ข้าราชการครูในโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครอง นักเรียน มีระดับมากผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำท้องถิ่น มีระดับ การปฏิบัติหน้าที่โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มี สถานะต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหาร และข้าราชการในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้นำท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่า ผู้ปกครอง นักเรียนและศิษย์เก่า

มณฑนา ธรรมรังษี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา 5 ด้าน คือการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ผู้บริหาร และครู-อาจารย์ เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน 2 ด้านอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านการให้บริการแก่ชุมชน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับ ชุมชนและหน่วยงานอื่น มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และโรงเรียนตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลโดย รวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โรงเรียนในเขตสุขาภิบาล โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง



2. ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่มีที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ผู้บริหารและครู-อาจารย์ในเขตสุขภาพิบาล เห็นว่า โรงเรียนมีปัญหามากกว่าโรงเรียนนอกเขตสุขภาพิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างและแผนงานที่ตีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมของชุมชนการจัดบุคลากรรับผิดชอบงานมีความรู้ความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสม การจัดงบประมาณสนับสนุนและสร้างศรัทธาและความเข้าใจ ที่ีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สมศักดิ์ มัจฉาวิทยากุล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษามี 4 ปัจจัย คือการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของชุมชน งานเลขานุการของคณะกรรมการโรงเรียน เทคนิคการประชุมและงานประสานและส่งเสริมปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนและพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

สุนันท์ คำจันทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นสรุปได้ว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการจากชุมชนบางคนไม่มีเวลาว่างและอาศัยในต่างถิ่น จึงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาของโรงเรียนน้อย คณะกรรมการที่มาจากประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะมีความรู้่น้อยและขาดความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบของทางราชการ หรือตามบทบาทหน้าที่และการดำเนิน โครงการของโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ เนื่องจากชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการสนับสนุนโรงเรียน

สุเมศวร์ พรหมมินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่สรุปได้ว่า คณะกรรมการการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งต่างกัน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานแตกต่างกับคณะกรรมการตำแหน่งอื่น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานมากกว่าคณะกรรมการ ตำแหน่งอื่น คู่อื่น ไม่พบความแตกต่างและผลการประมวลข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ควรเน้น การประชาสัมพันธ์ เรื่อง ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการ ควรเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอควรสนับสนุนให้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์แก่คณะกรรมการ ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็น ควรให้ข้อมูลของสถานศึกษาแก่ คณะกรรมการ ควรจัดสวัสดิการต่างๆ แก่คณะกรรมการการบริหารงานต้องโปร่งใส ควรติดตามผล ประเมินผลเป็นระยะ

สุวรรณ ภูระวงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อแนวปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาและการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและคณะกรรมการ จากนอกสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนคณะกรรมการ การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มาจากสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติ นโยบาย การปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับ เห็นด้วย และมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานศึกษามีความเห็นต่อแนวปฏิบัติตามนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน มากกว่า คณะกรรมการการบริหารสถานศึกษาจากนอกสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .56

สำราญ หาญประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมการจัดการ ศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัญหาระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาสำคัญเกิดจาก กรรมการสถานศึกษายังไม่รู้จักหน้าที่ดีพอ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ร่องลงมาเกิดจากผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญแก่กรรมการสถานศึกษาและการคัดเลือกคนมา เป็นกรรมการสถานศึกษา ยังไม่ได้คนที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา

มีการประชุมกรรมการสถานศึกษาเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่น้อยครั้งมาก โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาให้มากขึ้น ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาศักยภาพของกรรมการสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ควรเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการ คัดเลือกกรรมการสถานศึกษาให้สามารถคิดค้นดี คนเก่ง เข้าสู่ระบบให้ได้

ประมวลทรัพย์ ไวสาหลง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบระดับ การปฏิบัติงานพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระพีพัฒน์ ศิริจันทร์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพของคณะกรรมการ ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้แทนจากองค์ประกอบอื่น พบว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ประมวล อัคราศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอแกลง สรุปได้ว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านกำกับและติดตาม

การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ด้านให้เห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน และด้านแต่งตั้ง ที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงาน โดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคณะกรรมการที่มีสถานภาพ ต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันทุกด้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ควรจัดสวัสดิการ ค่าตอบแทน หรือสวัสดิการอื่น ๆ เช่น เบี้ยเลี้ยง การประชุม งบประมาณสนับสนุนการอบรมสัมมนา การบริหารงบประมาณต้องโปร่งใส และ ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบอยู่เสมอ งานวิชาการควรตอบสนองความต้องการของชุมชนและ ทันต่อความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ควรให้คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและแผนพัฒนาอย่างจริงจัง ควรจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

สมพงษ์ เทียวกุม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นฐาน การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปได้ว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ส่วนใหญ่เป็นว่ามีปัญหาระดับปานกลางเพียงด้านเดียว คือ ด้านการกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา นอกนั้นเห็นว่าปัญหาระดับน้อย ด้านที่มีปัญหาน้อยกว่าด้าน อื่น ๆ คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนการประสานงาน กับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามตัวแปร สถานภาพ พบว่า คณะกรรมการที่เป็นผู้แทนมาจากภายในกับภายนอกสถานศึกษามีปัญหา การปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกัน



ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษา กฎ ระเบียบ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือโรงเรียนควร จัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ตลอดจนจัดให้มีสวัสดิการ ค่าเบี้ยเลี้ยงการประชุม หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

## 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบเชอร์ร่า (Becerra, 1974 : 6887-A ; อ้างจาก พิทักษ์ จอมเมือง. 2541 : 28) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชนในการวินิจฉัยปัญหา เขาได้พบว่า การตัดสินใจปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนและตัวแทนชุมชนจะต้องร่วมมือกัน ทุกฝ่าย จะต้องทำความเข้าใจโครงการ ตามบทบาทหน้าที่และนโยบายที่ตกลงกันไว้ และนอกจากนั้นยังพบอีกว่า ผู้บริหารต้องเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน อีกทั้งพร้อมที่จะเข้าร่วมกับชุมชนได้ทุกโอกาส ทักษะคิดไปทางที่พึงประสงค์ของแต่ละฝ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมของชุมชนหรือประชาชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจะต้องมีการฝึกอบรมและเตรียมการก่อนพอสมควร ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเองและไม่ควรคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะได้รับให้สูงเกินไป ในการเข้าร่วมกับชุมชนแต่ครั้ง

เจนนิง (Jenning, 1980 : 470-A ; อ้างจาก พิทักษ์ จอมเมือง. 2541 : 29 ; ได้ศึกษา ในรัฐอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า กรรมการศึกษามีความรู้ด้านระบบ การบริหารงานของโรงเรียนไม่เพียงพอ เช่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารการเงิน งบประมาณ และขาดเหตุผลที่ดีในการตัดสินใจ จึงทำให้การประชุมกำหนดนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จ การจัดการศึกษาของท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ทอย (Toy.1983 : 1951-A) บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในชนบท ควรจะมีการพัฒนาทางด้านนโยบายและระเบียบการต่าง ๆ ควรให้มีการวิจัยเพื่อหาทางปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายให้ชัดเจนควรสร้างสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานด้วย

เกรฟส์ (Graves, 1992 : 57-59) ได้วิจัยเรื่อง ชุมชนที่ให้ความ ร่วมมือในการเรียน : บริษัท เพื่อมุมมองใหม่ของการศึกษาและสังคม พบว่า โรงเรียนทั้งหลายกลายเป็นชุมชน ของผู้เรียนอย่างแท้จริงแล้ว โรงเรียนก็ต้องขยาย กระจาย กลายเป็นชุมชนไป ทั่วประเทศ เขตเมืองต่างๆ ได้ทั้งหมด และผู้วิจัยได้สำรวจสาระสำคัญบางประการที่ให้นิยามว่า เป็นชุมชน ที่ให้ความร่วมมือกัน รวมทั้งได้ให้รายละเอียดขั้นตอนที่โรงเรียนควรจะดำเนินการในการสร้าง ชุมชนไว้ด้วยการจัดสำรวจชุมชนอื่นๆ ที่มีศักยภาพเป็นขั้นตอนต่อไปในกระบวนการ

ทูปส์ (Tubbs, 1996 : 966-A) ได้ศึกษาการรับรู้บริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (Site based Management) ของครูใหญ่ในเมืองเคาน์ตี มลรัฐจอร์เจีย ในด้านที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของโรงเรียนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การควบคุม งบประมาณ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และบทบาทของผู้นำ โดยเน้นถึงประสบการณ์ใน การบริหารและสถานภาพ ตำแหน่งที่จะส่งผลการมีการรับรู้เรื่องดังกล่าวด้วย โดยศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 87 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบทดสอบ ผลการศึกษาพบว่า

- 1) สถานภาพ ตำแหน่ง และประสบการณ์ ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ไม่มีผลต่อการรับรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บทบาทของผู้นำ การมี ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการ ควบคุมงบประมาณ
- 2) ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นเห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการกำหนดการสอนของ โรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผู้บริหาร โรงเรียน ทั้ง 3 ระดับ ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามา มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะทำงานให้กับ โรงเรียน

โกลด์ (Gold, 2000 : 233-A) ได้ศึกษากระบวนการทางสังคมที่ชุมชนแห่งหนึ่ง ริเริ่มขึ้นใน โรงเรียนชุมชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาของเมืองฟิลาเดลเฟีย เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองชุมชนและนักการศึกษาให้เข้ามามีหุ้นส่วนมาก แนวการศึกษาของโรงเรียน ท้องถิ่น ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนมากเป็นผู้มีรายได้ ต่ำ แนวความคิดของตนเองเคยถูกนักการศึกษาละเลยไม่เห็นความสำคัญ แต่เมื่อได้เข้ามามีส่วน ร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ สามารถช่วยให้ผู้ปกครองทั้งหลายตระหนัก ถึงการเข้ามามี หุ้นส่วนและมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การศึกษาและบุตรหลาน การจัด องค์กรในชุมชนจึงเป็นผลดี เนื่องจากเป็นตัวกลางระหว่างครอบครัวกับ โรงเรียนและทำให้สามารถ นำผู้ปกครอง ที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมงานกับโรงเรียน จึงถือว่าผู้ปกครองเป็นสมบัติมีค่า อย่างหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การชักนำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมใน

การจัดการศึกษา จึงเป็นการทำให้ผู้ปกครองเป็นสมบัติทางด้านวัฒนธรรมและสังคมที่จะส่งเสริมช่วยเหลือในการจัดประสบการณ์ในการเรียนให้กับเยาวชนของท้องถิ่นได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวข้องกับ ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง และยังไม่มีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจาก มีภาระหน้าที่ประจำ และประกอบอาชีพส่วนตัว ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน จึงจะทำให้ การบริการจัดการด้านการเรียนการสอน หรือกิจกรรมอื่นที่เป็นการส่งเสริม เรียนรู้และ ประสบการณ์ให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น